

Sygn. akt I CSK 177/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I. T. I. H. S.A. z siedzibą w L.
przeciwko A.M.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 8 listopada 2012 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 30 września 2011 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanego na rzecz
powoda kwotę 780 (siedemset osiemdziesiąt) zł tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 30 września 2011 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 22 listopada 2010 r. i uwzględnił częściowo powództwo o ochronę dóbr osobistych skierowane przez I. T. I. H. S.A. w L. przeciwko pozwanemu A. M. Sąd odwoławczy zobowiązał pozwanego do opublikowania na jego koszt, w terminie 14 dni od uprawomocnienia się orzeczenia w ogólnopolskim wydaniu „R.”, na drugiej stronie w ramce, czcionką o wielkości 14 pkt, oświadczenia następującej treści: "Wykonując wyrok Sądu były Przewodniczący Komisji Weryfikacyjnej A. M. przeprasza Spółkę działającą pod firmą I. T. I. H. S.A., należącą do Grupy ITI, za to, że naruszył jej dobra osobiste w ten sposób, iż w wywiadzie udzielonym dziennikowi »R.« opublikowanym w dniu [...] przedstawił nieprawdziwe i podważające wiarygodność biznesową firmy informacje o tym, iż I. T. I. H. S.A. współpracowała z wojskowymi służbami specjalnymi PRL, a także, że była finansowana ze środków Funduszu Obsługi Zadłużenia Zagranicznego". Sąd upoważnił powódkę do zastępczego wykonania na koszt pozwanego czynności polegającej na opublikowaniu tego oświadczenia oraz zasądził od pozwanego na rzecz Fundacji TVN „Nie jesteś sam” kwotę 10.000 zł. W pozostałym zakresie (co do żądania zamieszczenia oświadczenia w „G.” oraz zasądzenia dalszej kwoty 90 000 zł tytułem świadczenia na cel społeczny) powództwo oraz apelacja zostały oddalone.

Orzeczenie zapadło w wyniku powtórnego rozpoznania sprawy przez Sądy obu instancji po uchyleniu poprzedniego wyroku – oddalającego apelację powódki od rozstrzygnięcia oddającego jej powództwo – wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2010 r. (I CSK 340/09, OSNC-ZD 2010/3/97).

Sąd Najwyższy zakwestionował słuszność poglądu, który legł u podstaw zaskarżonego rozstrzygnięcia, że pozwanemu nie można przypisać bezprawności działania ponieważ działał w ramach obowiązującego porządku prawnego, a w wywiadzie odnosił się jedynie do treści raportu, który w całości jest dokumentem urzędowym, korzystającym z domniemania autentyczności i zgodności z prawdą tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone. Wskazał, że stwierdzenie zakresu mocy dowodowej dokumentu urzędowego wymaga

odróżnienia właściwej treści "zaświadczającej" od pozostałej treści dokumentu oraz ustalenia zakresu "zaświadczenia", którego dotyczą domniemania z art. 244 k.p.c. Zwrócił też uwagę na konieczność rozważenia czy i jakie znaczenie dla rozstrzygnięcia miało stwierdzenie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 czerwca 2008 r. (K 51/07, OTK-A 2008/5/87) niezgodności z Konstytucją przepisów stanowiących podstawę sporządzenia raportu. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy odniósł się także do zagadnienia czy osoba działająca w charakterze funkcjonariusza publicznego może osobiście ponosić odpowiedzialność za naruszenie cudzych dóbr osobistych, dokonane w sytuacji, w której nie działała ona we własnym imieniu, i stwierdził, że zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury występowanie w takim charakterze nie eliminuje automatycznie przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. osobistej odpowiedzialności osoby, która dopuściła się naruszenia.

Po powtórным rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy ponownie oddalił powództwo. Ustalił, że pozwany jako Przewodniczący Komisji Weryfikacyjnej, zajmującej się oceną działań podejmowanych przez funkcjonariuszy Wojskowych Służb Informacyjnych sporządził raport, o którym mowa w art. 70a ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz.U. Nr 104, poz. 711 ze zm. – dalej powoływana jako "ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r."). Raport ten został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Monitor Polski. Przedstawiono w nim m. in. informacje na temat współpracy między powódką a wojskowymi służbami specjalnymi PRL. Pochodziły one od G. Ź. (przesłuchanego w charakterze oskarżonego w sprawie [...]37/98 Sądu Okręgowego w W.), którego zeznania stanowiły załącznik nr 9 do raportu. Raport ani aneks nie zawierały informacji o finansowaniu powódki ze środków Funduszu Obsługi Zadłużenia Zagranicznego. Po opublikowaniu raportu prezes Grupy ITI złożył oświadczenie negujące prawdziwość informacji dotyczących powódki.

W wywiadzie udzielonym dziennikowi "R.", opublikowanym pt. " [...]" w dniu [...] pozwany, występując jako Przewodniczący Komisji Weryfikacyjnej i autor raportu podtrzymał twierdzenia na temat powódki i osób z nią związanych zawarte w raporcie, dotyczące współpracy z wojskowymi służbami specjalnymi oraz

wiodącej roli tych służb w powołaniu Grupy ITI. Pozwany stwierdził także, że w wywiadzie telewizyjnym w 2001 r. ppłk J.K. powiedział, iż ITI było finansowane ze środków FOZZ. Sąd Okręgowy uznał, że przypisanie powódce zachowań, o których mówił pozwany, narażało ją na ujemne oceny i naruszało jej renomę. Działanie pozwanego nie miało jednak, zdaniem Sądu, cech bezprawności, mimo że nie wykazał on, iż treść wywiadu została oparta na zaświadczającej treści raportu. Pozwany działał w ramach porządku prawnego, wywiadu udzielił jako funkcjonariusz publiczny, powielając treści zawarte w raporcie, w tym w aneksie nr 9. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2008 r. pozbawiło publikację raportu podstaw prawnych, jednak jako zdarzenie późniejsze nie pozwala oceniać wcześniejszych działań pozwanego jako bezprawnych. Sąd nie znalazł także podstaw do przypisania pozwanemu odpowiedzialności za wypowiedź dotyczącą finansowania powódki z funduszy FOZZ, której nie poruszał raport ani aneksy do niego, ponieważ stanowiła ona przypomnienie ogólnodostępnego wywiadu telewizyjnego i zawierała prawdziwą wypowiedź o tym, co powiedział w wywiadzie ppłk J. K. Ponadto w tej materii pozwany nie wypowiadał się jako Przewodniczący Komisji Weryfikacyjnej, tymczasem powódka domaga się przeprosin za działania pozwanego jako Przewodniczącego.

Sąd Apelacyjny, który rozpoznał sprawę na skutek apelacji powódki za uzasadnione uznał zarzuty dotyczące błędów w odtworzeniu faktów i ponownie ustalił podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. Wskazał, że w części opisowej raportu znalazło się na temat powódki jedno zdanie zamieszczone w trzydziestym wypowiedzi „ Wywiad podejmował też wysiłki powołania firmy telewizyjnej. Pierwotnie zamierzonym celem tych działań miało być ułatwienie plasowania agentury na zachodzie. Tak tłumaczył swoje działanie G. Ż., który na zlecenie wywiadu miał podjąć w tej sprawie rozmowy z firmą ITI i reprezentującymi ją J. W. i M. W.” Z kolei aneks nr 9 do raportu zawierał wyciąg z zeznań G. Ż., złożonych w toczącej się przeciwko niemu sprawie karnej. Z zeznań tych wynika, że zarzucił on firmie ITI, iż w jej tworzenie zaangażowany był Zarząd II Sztabu Generalnego i że spółka ta współpracowała ze służbami specjalnymi PRL. W raporcie i aneksach nie było informacji o finansowaniu powódki ze środków FOZZ. W wywiadzie opublikowanym w „R.” pozwany wskazał kategorycznie na wiodącą rolę służb

specjalnych, a w szczególności Zarządu II Sztabu Generalnego w powołaniu koncernu medialnego ITI, pomówił Grupę ITI o współpracę ze służbami specjalnymi, a ponadto - powołując się na wypowiedzi ppłk J. K. w audycji telewizyjnej - podtrzymał tezę o finansowaniu ITI z funduszy FOZZ. Wywiad ukazał się tydzień po wydaniu przez powódkę oświadczenia, w którym zaprzeczyła twierdzeniom o finansowaniu jej ze środków FOZZ i o współpracy ze służbami oraz wywiadem. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, na jakich dowodach się oparł i w jaki sposób oceniał ich wiarygodność, odmawiając wiary wyjaśnieniom G. Ż. oraz wypowiedzi J. K. Rozważył też w jakim zakresie raportowi można przypisać charakter zaświadczenia. Oceniał, że sposób sformułowania informacji o ITI w raporcie nie jest zdaniem, któremu można przypisać kategorię prawdy lub fałszu, nie wynika z niego bowiem, czy G. Ż. ostatecznie podjął jakieś działania, jeśli tak, to jakie i czym się skończyły. Aneks nr 9 Sąd ten uznał, kierując się wykładnią Sądu Najwyższego, za odpowiednik protokołu w aktach sądowych, któremu również nie można przypisać domniemania, że zawarte w nim treści są prawdziwe. Konsekwencją stwierdzenia niekonstytucyjności przepisów stanowiących podstawę sporządzenia i opublikowania raportu była, według Sądu odwoławczego, utrata przez raport statusu dokumentu urzędowego, co jednak nastąpiło dopiero z dniem ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Również wypowiedź J. K., którą pozwany nie tylko cytował, ale także podtrzymywał wyrażone w niej twierdzenie, nie korzystała z domniemania prawdziwości. Ostatecznie więc Sąd Apelacyjny uznał, że zarzuty stawiane przez pozwanego powódce nie zostały przez niego wykazane. Pomówienia te naruszały renomę powódki, odbijały się na jej wiarygodności biznesowej i zaufaniu, jakim się cieszyła, gdyż współpraca ze służbami specjalnymi państwa komunistycznego - z uwagi na nieprawidłowości, jakich służby te się dopuszczały - hańbiła podmiot, który taką współpracę podjął. Tak samo odczytywane było finansowanie z FOZZ, skompromitowanego z uwagi na proveniencję napływających do niego środków, podmioty z nim związane i liczne powstałe wokół niego nieprawidłowości. Aby uniknąć odpowiedzialności pozwany powinien był wykazać, że jego działanie nie było bezprawne, czego nie uczynił. Przedstawione dowody takich twierdzeń nie potwierdzały. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 24 § 1 k.c. uwzględnił żądanie zobowiązania

pozwanego do przeproszenia powódki, wprowadzając drobne zmiany redakcyjne w treści oświadczenia i ograniczając jego publikację do dziennika, w którym ukazał się wywiad, który naruszył dobra powódki. Zasadził też od pozwanego świadczenie na cel społeczny, uznając że pozwany działał w sposób zawiniony. Sąd ocenił, że zakładane cele dostatecznie spełni kwota 10.000 zł. Zasadzenie żądanej przez powódkę kwoty 100.000zł byłoby represją nieuzasadnioną.

Wyrok Sądu drugiej instancji pozwany zaskarżył w części uwzględniającej apelację. Skarga kasacyjna oparta została na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. Skarżący w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy zarzucił uchybienie art. 231 k.p.c., art. 233 k.p.c., art. 234 k.p.c. w zw. z art. 23 k.c. i art. 244 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne uznanie, że twierdzenie o finansowaniu powódki z pieniędzy pochodzących z Funduszu Obsługi Zadłużenia Zagranicznego naruszyło jej dobra osobiste; uchybienie art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 23 k.c., 24 § 1 k.c. oraz art. 43 k.c. przez ustalenie nieudowodnionego faktu, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki; uchybienie art. 252 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c., art. 234 k.p.c. i art. 6 k.c. poprzez uznanie, że powódka nie musiała obalić domniemania prawdziwości raportu jako dokumentu urzędowego; uchybienie art. 232 w zw. z art. 231 i art. 316 § 1 k.p.c. przez pominięcie zaświadczających zapisów raportu; naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 299 k.p.c. przez pominięcie wyjaśnień pozwanego; uchybienie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niezamieszczenie w uzasadnieniu podstawy odpowiedzialności pozwanego za działania Przewodniczącego Komisji Weryfikacyjnej, nieustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dotyczących zapisów raportu, źródła wypowiedzi płk J. K. i oceny legalności działania FOZZ; dowodów świadczących o udowodnieniu krzywdy materialnej powódki i przyczyn odmowy wiarygodności zeznaniom pozwanego, a dania wiary powódce i jej przedstawicielom; zarzucił też naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 417 § 1 k.c. oraz art. 417¹ § 1 k.c., a także art. 70a ust. 1 i art. 70b ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. poprzez uznanie, że pozwany powinien ponieść odpowiedzialność jako osoba prywatna, podczas gdy za jego wypowiedź może odpowiadać wyłącznie Skarb Państwa, który już przeprosił

powódkę, wobec czego pozew powinien zostać odrzucony na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Podstawę naruszenia prawa materialnego wypełniły zarzuty naruszenia art. 244 k.p.c. w zw. z art. 231 i art. 233 § 1 k.p.c. przez uznanie, że aneksy do raportu nie zawierają treści zaświadczonych przez Przewodniczącego Komisji Weryfikacyjnej; niewłaściwe zastosowanie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1, art. 417 § 1 k.c. oraz art. 417¹ k.c. i zasądzenie zadośćuczynienia od osoby fizycznej, która działała jako funkcjonariusz publiczny; błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz.U. z 2007 r. Nr 7, poz. 49) w zw. z art. 23 i art. 24 § 1 k.c. poprzez uznanie, że publiczne wskazywanie związków wojskowych służb specjalnych i mediów przez osobę uprawniona do zbadania tych powiązań uzasadnia odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych; błędna wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 63 ust. 6a, art. 70a ust. 1 i art. 70b ustawy z 9 czerwca 2006 r. oraz § 6 - § 11 rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie trybu działania Komisji Weryfikacyjnej powołanej w związku z likwidacją wojskowych służb Informacyjnych (DZ.U. Nr 135, poz. 954) prowadzącą do uznania, że ustalenia w raporcie powinny być oceniane wg kryteriów przewidzianych dla prawomocnych wyroków oraz naruszenie art. 54 ust. 1 konstytucji RP w zw. z art. 7 Konstytucji oraz art. 23 k.c. przez uznanie, że pozwany nie miał prawa wskazać, że jego wnioski są zbieżne z informacjami wcześniej upublicznonymi przez ppłk J. K.

We wnioskach pozwany domagał się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w części uwzględniającej powództwo oraz orzekającej o kosztach i oddalenia powództwa w całości, ewentualnie uchylenia tego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i zasądzenia od powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

A. Podstawa naruszenia przepisów postępowania, mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

1. Najdalej idący jest zarzut nieważności postępowania. Pozwany uważa, że w sprawie zachodzi przeszkoda wynikająca z faktu, iż sprawa została już prawomocnie osądzona w postępowaniu toczącym się pomiędzy powódką a Skarbem Państwa, odpowiadającym za pozwanego jako swojego funkcjonariusza. Stanowisko pozwanego jest oczywiście nieuzasadnione. Zarzut powagi rzeczy osądzonej uzasadniony jest tylko w wypadkach, kiedy spór dotyczący tego samego przedmiotu toczył się między tymi samymi stronami. Tymczasem w poprzedniej sprawie przedmiotem sporu było naruszenie dóbr osobistych powódki podaniem do publicznej wiadomości raportu, a obecnie – wypowiedzi pozwanego zawarte w wywiadzie udzielonym dziennikowi „R.” już po ogłoszeniu raportu. Nie ma też tożsamości stron, skoro poprzednio postępowanie toczyło się pomiędzy powódką a Skarbem Państwa Ministrem Obrony Narodowej. Nie może być także mowy o nieważności spowodowanej niedopuszczalnością drogi sądowej, ponieważ powód dochodzi cywilnoprawnej ochrony swojego prawa podmiotowego, a dla takiej ochrony droga sądowa jest wprost przewidziana w art. 2 k.p.c. Zarzuty skarżącego odnoszą się do zagadnienia czy pozwanemu przysługuje legitymacja bierna, a więc czy przeciwko niemu można skutecznie kierować powództwo, ten aspekt sprawy nie dotyczy już jednak dopuszczalności drogi sądowej lecz merytorycznej strony sporu.

2. Zarzut naruszenia art. 231, art. 233 i art. 234 k.p.c. w zw. z art. 23 k.c. i art. 244 § 1 k.p.c. odnosi się do bezpodstawnego, zdaniem skarżącego, ustalenia, że pomówienie o finansowanie z funduszy FOZZ-u jest przypisaniem zachowania hańbiącego. Tak sformułowany zarzut stanowi niedopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym kwestionowanie ustaleń faktycznych (art. 398³§ 3 k.p.c.), a ponadto oparty jest na wybiórczej analizie wyrwanego z kontekstu argumentu Sądu Apelacyjnego.

3. Zarzut naruszenia art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 i art. 23, art. 24 § 1 i art. 43 k.c. poprzez uznanie powództwa za uzasadnione pomimo niewykazania przez powódkę, że jej dobra zostały naruszone odnosi się w istocie do naruszenia prawa

materialnego poprzez wadliwe zastosowanie reguł ciężaru dowodu. Nie może więc zostać skutecznie podniesiony w ramach podstawy naruszenia prawa procesowego.

4. Kolejny zarzut upatruje naruszenia art. 252 k.p.c. w zw. z art. 232, art. 234 k.p.c. i art. 6 k.c. w wyniku przyjęcia, że powódka w celu wykazania zasadności swojego żądania nie musiała obalić domniemania prawdziwości raportu. Ze względu na zbieżność podnoszonych zagadnień rozpatrzyć go należy wspólnie z kolejnym zarzutem naruszenia art. 234 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd Apelacyjny zaświadczających zapisów raportu zamieszczonych na stronie 18 i w przypisie na 20 na stronie 21. Stanowiska zajętego przez skarżącego nie można podzielić. Przede wszystkim w momencie orzekania w niniejszej sprawie obowiązywał już stan prawny stanowiący konsekwencję stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności art. 70a ust. 2 ustawy z 9 czerwca 2006 r. (wyrok w sprawie K 51/07), polegający na utracie mocy przez ten przepis, który stanowił podstawę zamieszczenia w raporcie m. in. informacji o osobach współdziałających z żołnierzami i pracownikami WSI oraz wojskowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu i kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych, prowadzącymi działania, o których mowa w ust. 1 art. 70a, jeżeli osoby te wiedziały lub przewidywały i godziły się na to, że współuczestniczą w działaniach, o których mowa w ust. 1. Tym samym w zakresie obejmującym informacje o powódce odpadła podstawa prawna ich zamieszczenia w raporcie, a w konsekwencji możliwość traktowania w tym zakresie raportu jako dokumentu urzędowego. Ma to istotne znaczenie dla oceny raportu jako środka dowodowego w niniejszym postępowaniu, bowiem uznać należy, że w zakresie, w jakim zawierał informacje, których zamieszczenie było realizacją obowiązków wynikających z art. 70a ust 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. utracił walor dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c. Nie mógł więc być zastosowany do niego art. 252 k.p.c., obarczający obowiązkiem obalenia domniemania płynącego z dokumentu urzędowego osobę, która twierdzi, że zawarte w dokumencie urzędowym oświadczenie organu, od którego dokument pochodzi jest niezgodne z prawdą. Raport należało traktować w zakresie informacji

przewidzianych w art. 70a ust. 2 ustawy z 9 czerwca 2006 r. jak dokument prywatny. Rację ma jednak Sąd Apelacyjny, który przyjął, że utrata charakteru dokumentu urzędowego nie jest istotna w rozpatrywanej sprawie, ponieważ gdyby nawet uznać, że raport jest takim dokumentem, to sposób sformułowania informacji o powódce nie pozwala na potraktowanie ich jako treści zaświadczających, z braku koniecznych elementów stanowczych. Twierdzenia pozwanego, że takie treści można odczytać z pominiętych przez Sąd Apelacyjny części raportu ma charakter zarzutu nierozważenia przez Sąd Apelacyjny całości materiału dowodowego. Zarzut taki mógłby ewentualnie zostać powiązany z naruszeniem art. 382 k.p.c., natomiast nie może być łączony z naruszeniem wskazanych przez skarżącego przepisów dotyczących domniemań (art. 231 i 234 k.p.c.) i obowiązku orzekania według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.). Z tych samych przyczyn bezskuteczny jest zbliżony zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 299 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie w procesie wyrokowania wyjaśnień pozwanego.

5. Zamierzonego efektu nie może też odnieść zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Po pierwsze, przepis ten dotyczy koniecznej treści uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, a nie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego (do którego stosuje się go jedynie odpowiednio za pośrednictwem odesłania zawartego w niepowołanym przez pozwanego art. 391 § 1 k.p.c.). Po drugie, uchybienia w zakresie konstrukcji uzasadnienia, które skłoniłyby do uwzględnienia tak postawionego zarzutu muszą być na tyle poważne, że uniemożliwiają prześledzenie rozumowania sądu orzekającego z powodu niesprecyzowania podstawy faktycznej, nieprzedstawienia oceny dowodów, nieustosunkowania się do zarzutów apelacyjnych czy też zaniechania wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Takich uchybień uzasadnienie sporządzone przez Sąd Apelacyjny nie wykazuje. Wbrew wywodom pozwanego Sąd ustalił fakty, które uczynił podstawą rozstrzygnięcia, omówił i ocenił dowody, w tym ustosunkował się do zeznań pozwanego. Wskazał też podstawę prawną, na której oparł orzeczenie – art. 24 § 1 i art. 448 k.c.

B. Podstawa naruszenia prawa materialnego.

1. Pierwszy z zarzutów sformułowanych przez pozwanego w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. dotyczy naruszenia art. 244 k.p.c. w zw. z art. 231 i 233 § 1 k.p.c. przez uznanie, że wszystkie aneksy do raportu nie zawierają treści zaświadcujących. Niewątpliwie intencją skarżącego jest podważenie przeprowadzonej przez Sąd Apelacyjny oceny dowodu z dokumentu, jakim jest raport wraz z załącznikami. Nie jest to jednak problem materialnoprawny lecz procesowy, odnoszący się do postępowania dowodowego, wobec czego nie może być rozpatrywany w ramach podstawy kasacyjnej, w której został umieszczony. O kwalifikacji zarzutów decyduje strona i Sąd Najwyższy nie może ingerować w przyjęty przez nią sposób przypisania zarzutów do podstaw wyznaczonych w art. 398³ § 1 k.p.c. Jeżeli zarzut procesowy zgłoszony został jako uszczegółowienie podstawy naruszenia prawa materialnego, nie podlega rozpoznaniu.

2. Pozwany kwestionuje niewłaściwe zastosowanie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., art. 417 § 1 k.c. oraz art. 417¹ § 1 k.c. wyrażające się w zasądzeniu od niego jako osoby fizycznej zadośćuczynienia za działanie, które podejmował w ramach obowiązków funkcjonariusza publicznego. Zdaniem skarżącego w takim wypadku może odpowiadać jedynie Skarb Państwa.

Wykładnia art. 24 § 1 k.c. dopuszczająca przypisanie odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych także osobie działającej w imieniu i na rzecz określonej jednostki, bądź też w charakterze organu osoby prawnej lub w charakterze funkcjonariusza publicznego przyjęta została przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku uchylającego do ponownego rozpoznania poprzedni wyrok wydany przez Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie. Sąd ten odwołał się do poglądów wyrażonych w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1972 r., I PR 352/72, OSNCP 1973/6/115, z dnia 28 listopada 1980 r., IV CR 475/80, OSNCP 1981/9/170, z dnia 11 października 1983 r., II CR 292/83, OSPiKA 1985/1/3, z dnia 19 grudnia 2002 r., II CKN 167/01, niepubl. i z dnia 12 października 2007 r., V CSK 249/07, "Monitor Prawniczy" 2007, nr 21, s. 1170. Przyjęta wykładnia wiązała Sąd Apelacyjny i jest miarodajna także dla Sądu Najwyższego ponownie rozpoznającego sprawę (art. 398²⁰ k.p.c.). Zakres odpowiedzialności osoby fizycznej występującej jako funkcjonariusz publiczny, która własnym, swobodnie podjętym działaniem, jakkolwiek realizowanym w ramach wykonywanej funkcji publicznej, naruszyła

dobra osobiste innej osoby stanowi podstawę odpowiedzialności tej osoby niezależnie od odpowiedzialności Skarbu Państwa. Sąd Apelacyjny przypisując pozwanemu odpowiedzialność na podstawie art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c. prawidłowo zastosował obydwa przepisy. Nie naruszył także wskazywanych przez skarżącego art. 417 § 1 k.c. oraz art. 417¹ § 1 k.c., które w niniejszej sprawie nie miały zastosowania, skoro pozwanym była osoba fizyczna. Dla porządku zauważyć też należy, że od pozwanego nie zostało zasądzone zadośćuczynienie lecz świadczenie na cel społeczny.

3. Skarżący podniósł także, że Sąd Apelacyjny błędnie wyłożył i niewłaściwie zastosował art. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu oraz Służby Wywiadu Wojskowego w zw. z art. 23 i art. 24 § 1 k.c. poprzez uznanie, że publiczne wskazywanie związków wojskowych służb specjalnych i mediów przez osobę uprawnioną do zbadania tych powiązań uzasadnia odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych. Zarzut ten jest z gruntu błędny, opiera się bowiem na założeniu, że osoba uprawniona do zbadania powiązań wojskowych służb specjalnych i mediów może bez ponoszenia odpowiedzialności publicznie pomawiać osoby, których powiązania z wojskowymi służbami specjalnymi nie zostały wykazane. Działanie w granicach porządku prawnego rozumiane być musi jako rzetelna, rozważna i ostrożna realizacja obowiązków, szczególnie obowiązków związanych z kontrolą prawidłowości postępowania i ocenianiem, czy doszło do zachowań, których ujawnienie narazi kontrolowanego w powszechnym odbiorze na ujemne oceny. Wypowiedzi publiczne w takich sprawach musi cechować powściągliwość i dbałość o precyzję. Przekroczenie tych reguł polegające na upublicznieniu informacji opartych na wątpliwych podstawach nie zwalnia osoby, która tego dokonała, od odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych.

4. Z tych przyczyn nie można zgodzić się także z kolejnym zarzutem, odnoszącym się do naruszenia art. 63 ust. 6a, art. 70a ust. 1 i art. 70b ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. oraz § 6 - § 11 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie trybu działania Komisji Weryfikacyjnej powołanej

w związku z likwidacją wojskowych służb informacyjnych. Skarżący uważa, że przewidziany w powyższych przepisach tryb prowadzenia ustaleń z założenia nie miał odpowiadać zasadom przyjmowanym w procedurach sądowych, wobec czego niższe standardy ustaleń, rozumiane jako ich oparcie na materiale, który nie daje stopnia pewności przyjmowanego w procedurach sądowych, powinny być uznane za wystarczające i nie mogą uzasadniać odpowiedzialności pozwanego. Taki pogląd jest nieuprawniony. Działania komisji, której przewodniczył pozwany, rozpatrywać należy na tle całościowo rozumianego systemu prawnego, obejmującego dobra osobiste szczególnie ochroną. Wyklucza to przyjęcie interpretacji przyzwalającej na pochopne dokonywanie krzywdzących ustaleń przez organ państwowy i zwalniającej od obowiązku zadośćuczynienia wyrządzonej krzywdy.

5. Ostatni zarzut dotyczy naruszenia art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 7 Konstytucji oraz art. 23 k.c. przez odmówienie pozwanemu prawa oświadczenia, że jego wnioski są zbieżne z informacjami wcześniej upublicznionymi przez ppłk J. K. W tej kwestii podzielić należy stanowisko Sądu Apelacyjnego, który zwrócił uwagę, że pozwany nie tylko przypomniał, ale także poparł twierdzenie, że powódka była finansowana z FOZZ-u, a jedynym wskazanym przez niego źródłem tej informacji była wypowiedź ppłk. J. K., osoby, której nie można było traktować jako godnego zaufania autorytetu. Wolność wyrażania swoich poglądów i rozpowszechniania informacji, przewidziana w art. 54 ust. 1 Konstytucji ograniczona jest koniecznością poszanowania praw innych osób, a obowiązek działania przez organy władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji) dodatkowo wzmacnia obowiązek ochrony cudzych praw. Wskazane przepisy nie mogą więc zwalniać pozwanego od odpowiedzialności za przekazywanie i wspieranie rangą swego stanowiska informacji niesprawdzonych, które stawały powódkę w jednoznacznie złym świetle.

Z przytoczonych względów skarga kasacyjna pozwanego nie mogła zostać uwzględniona i podlegała oddaleniu.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego uzasadnia art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 2

ust. 1 i 2, § 10 ust. 1 pkt 2, § 6 ust. 1 pkt 4 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).